

به نام خدا

بول راستین و یحیال

پولی دین و نیایی دیگر

سید مجتبی فائزی

فرزاد

انتشارات فرزادگان دانش

سرشناسه	:	فائزی، سیدمجتبی، ۱۳۵۳-
عنوان و نام پدیدآور	:	پول راستین دیجیتال: پولی دیگر، دنیایی دیگر/مؤلف سیدمجتبی فائزی.
مشخصات نشر	:	قم: فرزانهگان دانش، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۲۲۶ ص: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۷۵۰۹-۴۶-۵
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
عنوان دیگر	:	پولی دیگر، دنیایی دیگر.
موضوع	:	پول -- جنبه‌های اخلاقی
موضوع	:	Money -- Moral and ethical aspects
موضوع	:	مسائل پولی -- جنبه‌های اخلاقی
موضوع	:	Currency question-- Moral and ethical aspects.
موضوع	:	پول
موضوع	:	Money
موضوع	:	نقد پول
موضوع	:	Digital currency
رده بندی کنگره	:	HG۲۵۵
رده بندی دیویی	:	۳۳۲/۴۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۶۶۵۱۹۸
اطلاعات رکورد کتابشناسی	:	فیبا

عنوان: پول راستین دیجیتال: پولی دیگر، دنیایی دیگر

مؤلف: سید مجتبی فائزی

صفحه آرای: مونا فتاحی

طراحی جلد: محدثه جلالی

ناشر: فرزانهگان دانش

تیراژ: ۲۰۰ جلد

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۴۰۰

قیمت: ۴۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۵۰۹-۴۶-۵

www.Farzaneganpub.ir

(هرگونه کپی و نسخه برداری از مطالب این کتاب ممنوع می‌باشد.)

مقدمه

اواخر دوره کارشناسی ارشد بود و من به دنبال موضوعی برای پایان نامه می گشتم. در همان زمان کتابی غیر مرتبط با رشته تخصصی خودم یعنی اقتصاد تالیف و چاپ کرده بودم که معمولا برای جمع آوری بازخوردها و نقدها یک جلد به اساتید پیشکش می کردم. یک جلد از این کتاب را به استاد گرانقدرم دکتر حمید ابریشمی - استاد تمام دانشگاه تهران و مولف و مترجم مشهور کتابهای اقتصاد سنجی در کشور هدیه کرده بودم. ایشان پس از مطالعه کتاب، تشویق و تمجید، به من توصیه کردند که موضوع پایان نامه را در مورد اخلاق در اقتصاد انتخاب کنم. مکالمه ما نیم ساعت بیشتر طول نکشید و در پایان صحبت‌های ایشان و بیان جمله "اخلاق و توسعه بررسی اخلاقی در اقتصاد، حلقه گمشده در اقتصاد متعارف است" من تقریبا تصمیمم را گرفته بودم. آن زمان یعنی در سال ۱۳۸۸ تقریبا هیچ تحقیق قابل استنادی در زمینه اخلاق در اقتصاد در کشور انجام نشده بود و این ادبیات در مقیاس جهانی نیز هم بسیار نادر بود. با این حال بعد از دو سال و تحمل کش و قوس‌های فراوان من موفق شدم از پایان نامه خود با عنوان "اخلاق در اقتصاد، منفعت تولید کننده، مطلوبیت مصرف کننده و نقطه بهینه اجتماعی" دفاع کنم و پس از آن نیز این مبحث یعنی اخلاق در اقتصاد را در سایر بخشهای اقتصاد از جمله بانکداری و پول نیز دنبال کنم. در مقطع دکتری و پس از مطالعه کتاب اخلاق در تولید پول نوشته هولسمن، تمام تمرکزم را با توجه به دو دهه دانش تجربی در زمینه پول، بانکداری و IT روی موضوع اخلاق در پول قرار دادم که نهایتا منجر به شکل گیری ایده پول راستین بر مبنای فناوری دفتر کل توزیع شده (DLT) شد.

سخن گفتن در مورد موضوعات اقتصاد انتقادی که معمولا آن را جزء اقتصاد هترو دوکس به شمار می آورند بسیار سخت و پیچیده است. وقتی که عنوان "اخلاق در اقتصاد" به کار برده می شود خیلی از اقتصاددانان آن را جمع اعداد به حساب می آورند در حالیکه بن مایه های اصلی اقتصاد بر پایه های اخلاقی بنا شده است. وقتی که در مورد اخلاق در تولید پول گفته می شود خیلی از افراد متخصص در این زمینه

آن را تحقیقی غیر اقتصادی بر می شمارند، در حالیکه منظور از اخلاق در این مطالعات اخلاق ایثار و بزرگووارانه نیست بلکه نوعی کنش اقتصادی منفعت بنیاد به حساب می آید که در قالب پژوهش های اقتصادی قرار می گیرد.

اکنون پس از ده- دوازده سال بررسی و مطالعه در این زمینه و با توجه به اینکه در سالهای اخیر گرایش به این نوع تحقیقات نیز بیشتر مورد توجه اقتصاددانان قرار گرفته برآن شدم تا یافته های خود را که مربوط به اصلاحات اساسی در پول متعارف می شود با شما به اشتراک بگذارم. در این راستا در فصل های اول تمام سعیم بر این خواهد بود برای رسیدن به یک زبان مشترک، موضوع ادبیات اخلاق در اقتصاد که شالوده کلیه تحقیقات من می باشد را به صورتی بسیار ساده شرح دهم و معیارهای بررسی اخلاقی را در اقتصاد و پدیده های اقتصادی بر شمارم. پس از آن ضمن بازنگری در بررسی استقراء تاریخی پول (از مبادلات سلف غیر نقدی و پایاپای تا رمز ارزها) و نگاه دقیق مکاتب اقتصادی در مورد پول و سیاستهای پولی، انحرافات در پول متعارف و فجایع جهانی حاصل از این انحراف را خواهم گفت. آنگاه در فصل های بعدی بر اساس معیارهای بر شمرده در موضوع اخلاق در اقتصاد شاخص هایی جدید برای پول ارائه نموده و در فصل های پایانی نیز با توضیح فناوری DLT بلاک چین و مکانیسم تولید رمز ارزها، امکان تولید پولی راستین با داشتن شاخص های نوزده گانه اخلاقی با استفاده از فناوری DLT را مورد مذاقه قرار خواهم داد. در این راستا از آینده پول و انقلابی که در آن به وقوع خواهد پیوست نیز صحبت خواهم کرد. باورم این است الغای پول متعارفی که انحراف یافته و جعلی است و متعاقب آن ایجاد پولی راستین، می تواند نوید بخش جهانی بهتر و عادلانه تر باشد. دزدیهای قانونی و شرعی از معبر پول و نظام پولی متعارف کمتر شده و فقر حاصل از بی عدالتی، جنگهای ارزی و حرص و ولع ناپذیر خودکامگان به حداقل برسد.

هزار نقش بر آید ز کلک صنع و یکی به دلپذیری نقش نگار ما نرسد
هزار نقد به بازار کائنات آرند یکی به سکه صاحب عیار ما نرسد (حافظ)

فهرست

فصل اول: اخلاق و اقتصاد ۱۱

مقدمه ۱۲

تعریف اخلاق ۱۳

چرا اخلاق در اقتصاد؟ ۱۶

تفسیر نادرست از نوشته‌های آدام اسمیت در مورد اثر منفعت طلبی محض در رفاه

عمومی ۱۷

اقتصاد دستوری (تجویزی، ارزشی، هنجاری) یا اقتصاد اثباتی (تحقیقی) ۱۹

نقد اقتصاد مبتنی بر ریاضیات ۲۱

فرا اقتصاد ۲۴

نقش اخلاق دینی و مذهبی در اقتصاد ۲۵

اخلاق و سرمایه اجتماعی ۲۷

دگر دیسی در تعریف اقتصاد ۳۰

بحران‌های اقتصادی ۳۲

آیا بازارهای آزاد به تنهایی کافی هستند؟ ۳۳

اخلاق در تولید و خلق پول ۳۵

فصل دوم: مبانی و شاخص‌های اخلاقی و اقتصاد ۳۷

بررسی و شناخت معیارها و شاخص‌های اخلاقی در اقتصاد ۳۸

۱- مکانسیم قیمت و بازار رقابتی ۳۹

- ۲- آزادی و حفظ مالکیت افراد..... ۴۰
- ۳- ایجاد فرصت‌های برابر در مقابل انحصار و تباری..... ۴۱
- ۴- حفظ طبیعت و زمین..... ۴۲
- ۵- قانون طبیعی «فیزیک اقتصادی»- نماد گرایی طبیعت..... ۴۳
- ۶- پیامدها و نتایج..... ۴۹
- ۷- عقلانیت و عقلانیت دور اندیش..... ۵۰
- ۸- مطلوبیت و منفعت بلندمدت..... ۵۳

فصل سوم: بررسی استرژمیری پول..... ۵۸

- تاریخ و فلسفه پول..... ۵۹
- ۱- دوره مبادلات پایاپای نسبه یا غیر همزمان (سلف)..... ۶۱
- ۲- دوره مبادلات پایاپای آنی (نقدی)..... ۶۴
- ۳- دوره پول کالایی..... ۶۴
- ۴- دوره پول فلزی..... ۶۵
- ۵- دوره پول به صورت رسیده‌های پولی..... ۶۸
- ۶- دوره پول کاغذی و تحریری (ورود دولت و بوجود آمدن بانکداری اندوخته کسر)..... ۷۰
- ۷- استاندارد طلای کلاسیک..... ۷۱
- ۸- فروپاشی استاندارد طلای کلاسیک با تشکیل بانک مرکزی و ورود دولت..... ۷۴
- ۹- استاندارد مبادله طلا..... ۷۷
- ۱۰- استاندارد پشتوانه پول بر پایه دلار (برتون وودز)..... ۸۰

۱۱- لغو پستوانه طلا..... ۸۱

۱۲- دوره پول‌های نوظهور و الکترونیکی..... ۸۴

۱۳- پول‌های دیجیتالی رمزنگاری شده..... ۸۶

سیستم بانکداری اندوخته کسری و ضریب فزاینده نقدینگی..... ۹۶

فصل چهارم: فلسفه وجودی دولت و بررسی تأثیر آن در اقتصاد و تولید پول..... ۱۰۲

نظرفلاسفه باستان در مورد وجود دولت..... ۱۰۴

مکتب سوداگری یا مرکانتیلیسم (از قرن ۱۵ تا ۱۸)..... ۱۰۸

مکتب طبیعیون یا فیزیوکراسی (1756-1776)..... ۱۰۸

مکتب کلاسیک (لیبرالیسم)..... ۱۱۰

فلسفه مارکس و مکتب سوسیالیسم و مارکسیسم..... ۱۱۱

مکتب تاریخی..... ۱۱۲

مکتب تاریخی جوان..... ۱۱۳

مکتب نهادی..... ۱۱۳

مکتب متعارف‌گینزی..... ۱۱۴

مکتب پول‌گرای متعارف..... ۱۱۵

مکتب کلاسیک جدید..... ۱۱۶

مکتب دور تجاری حقیقی..... ۱۱۷

مکتب کینزی جدید..... ۱۱۸

مکتب اطریشی..... ۱۱۸

مکتب پساکینزی..... ۱۲۱

اندیشه‌های نوظهور-اقتصاددانان فرا اندیش (اخلاق در حوزه اقتصاد پولی)..... ۱۲۱

نتیجه ۱۲۲

فصل پنجم: ارزش خاص پول اخلاقی پول ۱۲۶

بررسی شاخص‌های اخلاقی در نظام پولی متعارف ۱۲۸

۱- مکانسیم قیمت و بازار رقابتی ۱۲۸

۲- آزادی و حفظ مالکیت افراد ۱۳۱

۳- ایجاد فرصت‌های برابر در مقابل انحصار و تبعیض ۱۳۳

۴- قانون طبیعی «فیزیک اقتصادی»- نماد گرایی طبیعت ۱۳۷

۵- پیامدها و نتایج ۱۳۹

۶- عقلانیت و عقلانیت دور اندیش ۱۵۹

فصل ششم: شاخص پول راستین (پول اخلاقی) ۱۷۵

اصل اعتماد ۱۷۹

اصل تقدم ۱۸۱

اصل حفظ و ذخیره ارزش ۱۸۲

اصل عدم انحصار ۱۸۳

اصل هویت و شجره ۱۸۴

اصل مبادله پذیری ۱۸۶

اصل عدم تفکیک وجوه از سپرده ۱۸۷

اصل استقلال و عدم وابستگی ۱۸۸

اصل عدم محدودیت در تولید و توزیع ۱۸۹

مقدمه

به زعم هاودن و بر اساس شواهد تاریخی در دنیای قدیم، مسیحیان و فلاسفه یک نگاه عمومی منفی نسبت به پول، کار و تجارت داشتند در نتیجه پول و موسسات وابسته آن بیشتر از همه مورد اهانت بودند تا در اینکه در قرون وسطی به واسطه ارج گذاری به عقلانیت، الهیات و فلسفه یک چشم انداز مطلوب تر از تجارت عرضه کرد که منجر به پدید آمدن علم اقتصادی شد که فلسفه آن ریشه در اخلاق دارد. به مرور با ورود ریاضیات در اقتصاد، متاسفانه اقتصاددانان از آن موقعیت نزول کردند و ترجیح می دهند که پیام های اخلاقی را با توجه به معیارهای جایگزین نادیده بگیرند. این وضعیت تاسف بار سقوط تا زمان نسبتاً اخیر ادامه پیدا کرد تا اینکه بحران های اقتصادی در دهه های مختلف و در پی آن بررسی دلایل بروز و راهکارهای برون رفت از آن سبب پدیدار شدن موضوع جدیدی در اقتصاد با عنوان اخلاق در اقتصاد شد. اخلاق در اقتصاد از نیمه دوم قرن بیستم به عنوان یک میان رشته در بیشتر زمینه های اقتصادی مانند اخلاق در تجارت، اخلاق مهندسی، اخلاق بازار، بانکداری اخلاقی و... گسترش یافت اما ورود آن به مبحث تولید و خلق پول همچنان مغفول بوده و جایگاه چندانی نداشت. در دهه های اخیر تنها تعداد اندکی از صنایع را می توان یافت که از منظر اخلاقی چندان مورد توجه و ارزیابی قرار نمی گیرند. از جمله به باور هولسمن مهمترین مورد در بین این تعداد اندک، صنعت تولید پول است. در زندگی مدرن، پول در همه جا حاضر است. با این حال به نظر نمی رسد که این جزء مهم زندگی اقتصادی و اجتماعی ما شامل هر گونه ارزیابی اخلاقی باشد.

با این وصف تعبیر اخلاق در تولید و خلق پول عبارت غریبی است که شاید بسیاری از اقتصاددانان نیز آن را مجازی و غیر ضروری می دانند، همانگونه که تا چند دهه گذشته ادبیات اخلاق در اقتصاد جایگاهی نداشته و مورد تردید بود. نظام و مکانیسم پولی آنچنان در اذهان نقش بسته است که کمتر کسی مکانیسمی غیر از آن را تصور کرده و جایگزینی برای آن احتمال می دهد. اغراق نیست اگر بگوییم همانگونه که بت ها به عنوان خدایان راستین، قرن ها مورد پرستش بودند و بندگان آنها را خدایان به حق

بر روی زمین می دانستند، سیستم و نظام پولی نیز توسط پیامبران (دولتمردان) جاعل، دهه‌ها به عنوان کارآمدترین نظام معرفی شده است. درحالیکه حداقل برای همه متخصصین روشن شده است که ابر تورم‌ها، رکودهای شدید، بحرانهای بزرگ و حدود یک قرن جنگ‌های ارزی زاینده نظام پولی کنونی است. پدیده‌هایی که علاوه بر بحرانهای اقتصادی فجایع اجتماعی و انسانی بسیاری را تا کنون به بار آورده است. اکنون برای شکستن این بت‌های عظیم به مراتب سست‌تر، اجماع و اراده ای جهانی لازم است تا در مقابل دولتمردان و خودکامگان که به خزانه پولهای جعلی دسترسی دارند بایستند و نظامی شایسته تر ارائه نمایند.

خوشبختانه در سال های اخیر هر چند مطالب اندک اما پر باری از اقتصاددانانی بنام در این زمینه به رشته تحریر در آمده است که اهمیت این موضوع را برای اقتصاددانان و عموم روشن نموده است. در خصوص اهمیت این موضوع همین قدر کافی است که بگوییم هراندازه که پول در اقتصاد دارای اهمیت است اخلاق در تولید و خلق پول نیز دارای اهمیت خواهد بود.

تعریف اخلاق

همانطوریکه در مقدمه اشاره کردم برای رسیدن به یک زبان مشترک برای بررسی اخلاقی پول، ناگزیر هستم تا تعاریف موجود اخلاق و نوع نگرش اخلاقی در اقتصاد را به صورت مختصر شرح دهم و تاکید کنم که قبل از مطالعه ادبیات اخلاق در اقتصاد و پول، مباحثه در مورد شاخص ها و ویژگی های تعیین شده در این کتاب برای پول جدید تقریباً غیر ممکن خواهد بود.

به طور کلی منظور از اصطلاح اخلاق در اقتصاد در واقع تفسیر و برداشتی از علم اقتصاد و موضوعات مورد مطالعه آن است که وجه اخلاقی را نیز برای تبیین بهتر و واقع بینانه تر رفتارهای اقتصادی در نظر می گیرد و حاصل آن پرهیز از نگاه سود جویی محض و کوتاه مدت و تعیین استراتژی های نادرست و به جای آن اتخاذ اندیشه اخلاقی